

Београдска филхармонија

Сезона 2022/23

На добром путу

РИМ

ROME

Диригент: **Габријел Фелц** / Conductor: **Gabriel Feltz**

Петак, 24. фебруар 2023. године

Велика дворана Коларчеве задужбине у 19 часова

www.bgf.rs

Програм / Program:

Ђакомо Пучини

Тоска, опера у три чина

Giacomo Puccini

Tosca, opera in three acts

Редитељ: Александар Николић / Director: Aleksandar Nikolić

Флорија Тоска.....	Елизабет Тајге / Elisabeth Teige
Марио Каварадоси.....	Едуардо Аладрен / Eduardo Aladrén
Барон Скарпија	Мандла Мндебеле / Mandla Mndebele
Чезаре Анђелоти	Никола Баста / Nikola Basta
Црквењак	Михаило Шљивић / Mihailo Šljivić
Сполета	Синиша Радин / Siniša Radin
Шароне	Бранислав Станков / Branislav Stankov
Стражар	Милан Обрадовић / Milan Obradović
Пастир	Ленка Максимовић / Lenka Maksimović

Мешовити хор РТС-а

Диригент хора: Хаџи Јаков Милутиновић

Хор *Колибри*

Диригент хора: Љиљана Ранђеловић

Костимограф/Сценограф: Тања Жиропађа

Шминкер / Фризер: Анђела Стојановић

Инспицијенти: Тања Цвијић и Сања Миланов

Шеф статиста: Станко Ђалић

Превод либрета: проф. Мирка Зоговић

Титловање: Драган Стевовић

Трајање:

I чин око 50 минута

II чин око 45 минута

III чин око 30 минута

Између чинова су паузе од по 20 минута

Захваљујемо се Српском народном позоришту из Новог Сада и Малом позоришту *Душко Радовић* на техничкој сарадњи.

Концертмајстор: Тијана Милошевић / Concertmaster: Tijana Milošević

После велике популарности који је постигао драмски комад француског писца Викторијана Сардуа *Тоска* са Саром Бернар у насловној улози, Ђакомо Пучини (1858-1924) се 1895. године одлучио да компоњује истоимену оперу. До тада је он био већ искусан композитор, чија је претходна опера *Боеми* доживела успех у великим светским оперским кућама. Сарадња са двојицом либретиста Ђузепеом Ђакозом и Луиђијем Иликом, започета са *Боемима* наставила се и на овом остварењу. Премијера *Тоске* се одиграла 1900. године у позоришу Констанци у Риму, само два месеца касније у Ла Скали у Милану, а у року од годину дана од премијере у скоро свим најзначајнијим оперским кућама у свету. До данас је остала као најбољи пример веристичког стила којим доминирају кратке арије, декламативни елементи уметнути у музички ток и реалистични прикази живота, па и сцене насиља, што је било потпуно неубичајено за то доба. У музичком току понављају се лајт-мотиви који се везују за ликове и ситуације које су неки критичари тумачили као утицај Вагнеровог стила, док је са друге стране ова опера окарактерисана као *највише пучинијевска*, односно као сушта супротност. Популарност овог дела лежи у драмском заплету, снажној и упечатљивој музици, као и комплексним улогама које од протагониста захтевају изузетне вокалне и драмске способности. Велики оркестарски апарат употпуњен црквеним звонима, оргуљама, али и звуцима топова доприноси психолошкој карактеризацији ликова и драмском заплету и наговештава догађаје који ће уследити. Њима је Пучини придружио и мешовити и дечји хор.

У центру пажње је темпераментна оперска певачица Флорија Тоска. Иако је радња на први поглед сконцентрисана на њену љубавну причу са сликаром Маријом Каварадосијем, у којој се преплићу страст, пожуда и љубомора, паралелни, политички заплет заправо представљају историјски догађаји из доба Наполеонове окупације који говоре о борби италијанског народа за слободу. Сурови барон Скарпија, као представник Наполеонове власти, уводи тиранију и прогон револуционара, отелотворених у лику Анђелотија, бившег конзула Римске републике у изгнанству. Радња се одвија у временском оквиру од 24 часа – од зоре једног до зоре наредног дана. Рим, са својим историјским локалитетима који га и данас красе, место је дешавања ове драме.

Први чин – црква Сант Андреа дела Вале

Чезаре Анђелоти, као бегунац од политичког прогона, у освет зоре кришом улази у цркву да би се сакрио у капели Атаванти и проналази кључ капеле који је његова сестра, маркиза Атаванти оставила поред кипа Богородице. Убрзо затим, долази црквењак, а за њим и сликар Каварадоси да би завршио портрет Богородице инспирисан лепотом маркизе коју је виђао док је долазила у цркву. У арији *Recondita armonia*, док слика, открива разлику између две лепе жене, једне коју је случајно видео и друге, коју воли. Када се Анђелоти појави из капеле, Каварадоси га препознаје и обећава му помоћ, али га убрзо враћа у капелу јер чује долазак љубавнице Флорије Тоске. Она га, опхрвана љубомором, видевши да није на слици коју ради, оптужује за неверство, али је Каварадоси убеђује у своју љубав. Тоска одлази, а Анђелоти поново излази из скровишта. Када се зачују звуци топа који означавају да су власти сазнале за бег притвореника, Каварадоси жури да га сакрије. Црквењак улази са децом и народом спремајући се да певају *Te Deum* у нади у Наполеонову победу у бици код Маренга. Славље прекида долазак барона Скарпије са пратњом који траже бегунца. Када Тоска дође, Скарпија случајно проналази лепезу са грбом Атавантијевих и показује јој, што само подгрева љубомору код ње и она очајна одлази, док он ликује. Како посумња да је Каварадоси помогао бегунцу, наређује својим људима да прате Тоску. За њега се остварују два циља: ухватиће бегунца, али и преотети Тоску, којом је већ дуго опчињен.

Други чин – Палата Фарнезе

У предвечерје истог дана Скарпија вечера у својим одајама и ишчекује што ће Тоска постати његова. Шпијун Сполета долази да га обавести да није нашао Анђелотија, али је ухапсио Каварадосија. Скарпија га испитује, док се из свечане дворане поред чује Тоскино певање, али Каварадоси не показује страх. У тренутку када га одводе да га муче, улази Тоска. Док слуша његове јауке, она моли Скарпију да га ослободи. Уплашена бескрупулозним мучењем Каварадосија, Тоска открива где се налази Анђелоти. Доводе Каварадосија видно повређеног који схвата ситуацију и љуто се обрушава на Тоску да је издајица. Официр Шароне улази са вестима да је Наполеон победио у бици, што значи

Скарпијин пораз. Каварадоси ликује, што ражести Скарпију који наређује његову егзекуцију, те га поново одводе.

Оставши сам са Тоском, Скарпија јој ставља до знања да је жели и да би могла да спаси љубавника ако буде његова. Она га одбија и тражи помоћ од Бога јер је свој живот посветила уметности и љубави - *Vissi d'arte, vissi d'amore*. Расте притисак на Тоску, а у одају улази Сполета са новостима: у страху да не буде ухваћен, Анђелоти се убио. Тоска схвата да ће изгубити Каварадосија ако не попусти и пристаје на Скарпијин предлог. Док им Скарпија издаје пропусницу да напусте земљу, издаје налог да се мора извести лажно стрељање са ћорцима, да не би било ништа сумњиво. Како је постигнут договор, Скарпија креће ка Тоски да и она испуни своје обећање. Безнадежна, узима нож и убија Скарпију.

Трећи чин – дворац Сант Анђело

Свиће нови дан који најављује песма пастира. Каварадосија доводе на стрељање који тражи од стражара да напише опроштајно писмо Тоски, незнајући за њен договор са Скарпијом. Очајан, он се у арији *E lucevan le stelle* сећа заједничких тренутака са Тоском. Она се одједном појављује и објашњава шта се догодило и они планирају будућност заједно. Тоска га подучава како да одглуми смрт, а док стрељачки вод долази, она се склања да са стране посматра. Када одјекну пуцњи, Марио остаје да лежи. Тоска схвата да је Скарпија преварио и да је Марио мртав. Појављују се Скарпијини људи да је ухвате, она бежи проклињући га и баца се са тврђаве у смрт.

Даница Максимовић

Следећи концерт Београдске филхармоније је у петак, **3. марта 2023. године** у Задужбини Илије М. Коларца са почетком у 20 часова:

ХАМБУРГ

Маркус Бош

Станко Мадих, виолина

Немања Станковић, виолончело

Ј. Брамс: *Трагична увертира*

Ј. Брамс: *Дупли концерт*

Ј. Брамс: Симфонија бр. 4

Елизабет Тајге се етаблирала као једна од најинтересантнијих младих драмских сопрана своје генерације. Позната је по свом топлом, прелепом тону, интуитивној музикалности и упечатљивој сценској појави.

Њен заштитни знак је улога Сенте у Вагнеровом *Холанђанину луталици*, у којој је дебитовала у Норвешкој националној опери и балету у Ослу, а затим су уследиле продукције у оперским кућама Франкфурта, Бергена, Немачкој опери у Берлину, Националном театру у Прагу и најскорије у хваљеној новој продукцији Дмитрија Черњакова у њеној дебитантској сезони Бајројтског фестивала 2022. године под палицом Оксане Линив. Друге улоге у Бајројту те сезоне су биле Гутруна (*Сумрак богова*) и Фреја (*Рајнско злато*).

У актуелној сезони Елизабет Тајге је остварила дуго очекивани деби у Државној опери у Хамбургу као Леонора у Бетовеновом *Фиделију*, улози коју је већ тумачила у Ослу, Националном театру у Прагу и Земпер опери у Дрездену. Ове сезоне дебитује и као Кризотемис у Штраусовој *Електри* у Норвешкој националној опери, тумачи Тоску са Београдском филхармонијом, дебитује као Изолда са Симфонијским оркестром Прашког радија и новој продукцији Пучинијеве *Турандот* у Националној опери у Рену, где ће бити у насловној улози, пре повратка на Бајројтски фестивал као Сента и Елизабета (*Танхојзер*). У сезони 2021/21 дебитовала је као Зиглинда (*Валкире*) у продукцији *Прстена* Штефабна Хархајма у Немачкој опери у Берлину, где се такође појавила као Елизабета и Венус (*Танхојзер*), а у сезони 2020/21 као Сента и Турандот.

Радила је заједно са диригентима као што су Адам Фишер, Кент Нагано, Оксана Линив, Корнилијус Мајстер, Сер Доналд Раниклс, Улф Ширмер, Михаел Балке, Олег Каетани, Антон Гришчанин, Џулија Џоунс, Пјер Ђорђо Моранди, Карл-Хајнц Штефенс, Ото Тауск, Пјер-Андре Валад, Бенџамин Рајнерс, Еван Роџистер, Александер Соди и Себастијан Вајгл.

Рођена је у Олесунду, Норвешка. Након студија на Музичком конзерваторијуму у Трондхајму и Националној оперској академији у Ослу, била је члан програма за младе уметнике Норвешке националне опере две сезоне и затим постала самостални уметник.

Шпански тенор **Едуардо Аладрен** школовао се на Конзерваторијуму у родном граду Сарагоси, а студирао је и на музичком конзерваторијуму у Мадриду и Блумингтону (Универзитет у Индијани, САД). Отпевао је више од 25 великих тенорских улога на бројним позорницама у САД и Европи, укључујући Дон Хозеа (*Кармен*), Вертера, Нисијаса (*Таис*), Дон Карла, Алфреда (*Травијата*), Радамеса (*Аида*), Алвара (*Моћ судбине*), Макдафа (*Магбет*), Исмаила (*Набуко*), Андреу Шенијеа, Мауриција (*Адријана Лекуврер*), Туридуа (*Кавалерија рустикана*), у Пучинијевим операма Родолфа (*Боеми*), Каварадосија (*Тоска*), Луиђија (*Огртач*), Пинкертона (*Мадам Батерфлај*) и Калафа (*Турандот*), као и Канија (*Пајаци*), Ленског (*Евгеније Оњегин*) и Родолфа (*Поглед са моста*), као и многе друге главне тенорске улоге у сарсуели и оперети.

Наступао је у најзначајнијим оперским кућама, између осталих, у Мадриду, Хелсинкију, Ослу, Прагу, Москви, Токију, Торе дел Лаго, Верони, Чикагу, Риги, Минхену, Лајпцигу, Есену, Бону, Мајорки, Цириху, Сен Галену, Билбау, Овиеду, Риги, Палм Бичу, Мајамију, Калгарију, Отави...

Поред гостујућих наступа, Аладрен је од 2019/20 наступао и као солиста Рајнске националне опере у Немачкој, где је изводио многе велике репертоарске тенорске улоге, као што су Каварадоси, Пинкертон, Дон Хозе, Родолфо, Алфредо, Макдаф, итд.

Његови чести наступи на концертима и ораторијумима укључују гостовање у неким од најпознатијих дворана за реситале широм света, као што су Гаштајг филхармонија у Минхену, Симфонијски центар у Чикагу, Ејдријен Ершт центар у Мајамију, Кревис центар за сценску уметност у Палм Бичу, Дејд Каунти Аудиторијум у Мајамију и Бровард центар за сценску уметност у Форт Лодердејлу, затим дворана хора и оркестра Шпанске радио-телевизије у Мадриду, Рундфункхаус у Келну, Курхаус у Висбадену, Виртембершка филхармонија у Ројтлингену, Концертна дворана у Бремену, Филхармонија Јужне Вестфалије, Нови камерни оркестар у Потсдаму у Берлину, Концертна сала Краљице Елизабете у Антверпу (Белгија), Театар лепих уметности у Мексико Ситију, као и Национални центар за уметност у Отави, Концертна дворана Џек Сингер у Калгарију и Винспир центар у Едмонтону.

Мандла Мндебеле је члан ансамбла Театра Дортмунд, где отвара сезону 22/23 као Руђеро у Халевијевој опери *Јеврејка* и као Проповедник у храму у Моцартовој *Чаробној фрули*. Недавно је на истој сцени наступио у улози Хилперика у *Фредегонди* и као Џо Колтело у *Хушкачу* Бернхарда Ланга, а затим и као Скарпија у *Тоски*. У Дортмунду је такође играо и Шарплеса у *Мадам Батерфлај*, *Пјетра* у Оберовој *Мутавици из Портићија*, Монтезума у опери *Фернан Кортес или освајање Мексика*, као и Телрамунда у *Недођији*. Позван је и да отелотвори Филипа Марију Висконтија у Белинијевој *Беатриче ди Тенда* за Народно позориште у Манхајму.

Његови ранији наступи укључивали су и улоге као што је Ескамиљо у *Кармен* на ДомШтуфен Фестсшпиле, позоришном фестивалу у Ерфурту и веома успешну изведбу Амонасра у новој продукцији *Аиде*, као и Харемхаба у *Екнатону* Филипа Гласа у театру Дортмунд.

Мандла Мндебеле је дипломирао на Технолошком универзитету у Преторији. Био је члан хорског ансамбла Блек Тај. Млади баритон је тада прво постао члан Оперског студија у Кејптауну, а касније се придружио тамошњем ансамблу. Појавио се као Краун у *Поргију и Бес* 2014. године у Барселони, 2015. у Мадриду и 2016. године у Буенос Ајресу. Тумачио је, између осталих у Јужној Африци, *Манделу 3* у музичком омажу *Трилогија Мандела*, *Жермона* у *Травијати* и *Дон Ђованија*.

Мандла Мндебеле је освојио 3. награду на Међународном такмичењу *Ханс Габор* 2017. године, као и награду публике. Он је такође добитник прве награде на међународном такмичењу *Гласови Јужне Африке* 2018. године.

Хор Радио-телевизије Србије основан је 1939. године у оквиру Радио Београда. Први шеф-диригент, Милан Бајшански, усмерио је програмску стратегију у правцу афирмисања домаће музичке баштине, као и значајних остварења светске хорске литературе и вокално-инструменталних дела. Она је задржана све до данашњих дана, дефинишући уметничку биографију овог ансамбла дугу осам деценија. Рад Хора посебно су обележили су шефови-диригенти Боривоје Симић, Младен Јагушт, Владимир Крањчевић и Бојан Суђић, са којим уметничка сарадња траје више од две деценије.

Кроз историју Хор је наступао са многим истакнутим диригентским именима и солистима. Учествовао је на свим значајним музичким фестивалима у Југославији и Србији, а остварио је и успешне турнеје по Пољској, Чехословачкој, Мађарској, Румунији, Бугарској, Турској, Енглеској, Француској, Немачкој, Аустрији, Швајцарској, Шпанији, Италији, Грчкој, Русији и Швајцарској. Хор континуирано делује и у домену архивирања трајних звучних записа, који се чувају у Звучном архиву Радио Београда. Међу њима се посебно издаваја музика домаћих стваралаца, чиме овај ансамбл активно делује у правцу очувања и афирмације националне културне баштине.

Хор РТС добитник је многих признања, међу којима су Октобарска награда града Београда (1982), *Златни беоцуг* (1989) за унапређење културе и уметности града Београда, *Златни беоцуг* (2007) за трајни допринос култури главног града, *Музика Класика* за концерт године (2014) и Сретењски орден трећег степена, за постигнуте резултате у културним делатностима у 80 година рада (2019). То је једини професионални ансамбл оваквог типа у Србији. Његов репертоар данас обухвата најзначајнија дела хорске литературе, комплексне партитуре вокално-инструменталне и оперске музике, а негује и музику популарних жанрова. Овај ансамбл активно изводи и дела савремених иностраних и домаћих аутора, најчешће их премијерно интерпретирајући, а многа од њих су му управо и посвећена. Репертоар се и даље проширује у виду сарадње са другим ансамблима Музичке продукције, обogaћујући богату збирку Звучног архива новим, интерпретативно осавремењеним, снимцима. Широки дијапазон уметничких стремљења позиционирао је Хор РТС као реномирани хорски ансамбл, препознатљивог звука и извођачког угледа, који је активно присутан у српском музичком животу.

Дечји хор *Колибри* основан је 1963. године. Оснивач и дугогодишњи диригент овог најмлађег ансамбла у оквиру Музичке продукције Радио-телевизије Србије била је Милица Манојловић. *Колибри* је јединствени дечји хор препознатљиве културе певања, допадљиве интерпретације и високо професионалног односа према музицирању гајеном у осмишљеној љубави према музици, активном примању музике чију поруку јединственим задовољством преноси на слушаоце. Став при певању, дисање, осмишљавање

интерпретације, разумевање текста, био он на српском или не, ставља се у функцију музичког израза.

Хор је одржао преко стотину концерата у земљи и иностранству, учествовао у аудио драмама, у телевизијским емисијама и серијама, као и на филму. За собом има 7 аудио касета, 19 сингл и 42 лонг-плеј грамофонске плоче и 4 аудио ЦД-а у издању ПГП-РТБ/РТС.

Изузетни уметнички домети и естетско задовољство донели су овом хору низ награда од којих се истичу: Повеља Радио Београда за допринос развоју дечје и омладинске музике, Златни Беочуг Културно-просветне заједнице Београда за остварење у области науке и уметности, Повеља Удружења композитора за допринос развоју музичког стваралаштва, Захвалница УНИЦЕФ, Златна сиринга Радио-телевизије Београд за највеће годишње остварење ансамбла РТБ, Орден рада са сребрним венцем, Медаља Мокрањчевих дана и Змајева награда. Хор данас води Љиљана Ранђеловић.